
Przebieg i znaczenie pewnego procesu sądowego (dokończenie)

Palestra 29/3-4(327-328), 37-52

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Oceny dotyczące Palestry Literackiej były na ogół bardzo przychylne, a niektóre — wprost entuzjastyczne. Zdarzały się również oceny krytyczne. Te ostatnie były chyba bardzo niesprawiedliwe. Twierdzono, że wśród drukowanych materiałów były także rzeczy słabsze. Czyż jednak w jakimkolwiek piśmie literackim znajdują się same arcydzieła? Należy przejrzeć numery pism wydawanych przez zawodowych pisarzy, takich na przykład jak „Literatura”, „Twórczość” czy „Życie Literackie”, i zastanowić się, czy między Palestrą Literacką a nimi jest jakaś zasadnicza różnica poziomu twórczości.

Jest niewielkie grono ludzi, którzy przedstawionej wyżej działalności adwokatów są przeciwni. Pytają: po co to?, komu to ma służyć? Odpowiem na to pytaniem: czy wszystko ma służyć jedynie bieżącemu zarobkowi? Czy świat posuwałby się naprzód, gdyby ludzie nie mieli w sobie pasji, gdyby nie szukali, gdyby nie zadawali pytań, gdyby nie buntowali się? Wszystkie te umiłowania ludzkie, które tkwią w umysłach adwokatów, czyż nie stanowią fermentu postępu? Rozumiem doskonale, że każdy zawód ma na widoku zarabkowanie. Jest to zrozumiałe i tak musi być. Ale jeżeli w ludziach tego zawodu tkwią jakieś inne jeszcze wartości, to czyż nie należy ich pokazać?

Literatura służy utrwaleniu prawdy epoki, prawdy pewnego środowiska, utrwaleniu obrazu. Adwokatura też chce utrwalić siebie, utrwalić to, co przeżyła, co osiągnęła, co ją otacza. Utrwalenie chwili jest osiągnięciem artystycznym. My, adwokaci, służebnicy słowa mówionego i słowa pisanego, przypomnijmy sobie, jak pięknie, jak artystycznie celowo utrwałą ową chwilę polski pisarz Jan Parandowski:

„Od kilkudziesięciu wieków słyszy się, jak dzwonią strzały w kołczanie szybko idącego Apollona i widzi się twarz boga i jego chmurne oblicze. Oto jest cud pisma. Zatrzymać na chwilę ruch, dźwięk, obraz.”

My, skromni pisarze z Klubu Adwokatów Pisarzy, pragnęlibyśmy także utrwalić klimat sali sądowej, ruch ręki, wyraz twarzy adwokata, który broni niewinnego człowieka walczącego o swoją wolność.

Karol Pędowski

PRZEBIEG I ZNACZENIE PEWNEGO PROCESU SĄDOWEGO

(dokończenie) *

Przed skierowaniem do druku w „Palestrze” (nr 1 z 1985 r.) części materiałów (dossier), związanych ze skargą Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 czerwca 1984 r. o uchylene przez Sąd Najwyższy uchwalonych na Krajowym Zjeździe Adwokatury w Warszawie w dniach 1—3 października 1983 r. czterech regulaminów i dwóch innych aktów samorządowych

* Jest to dokończenie artykułu zamieszczonego (pod tym samym tytułem) w nrze 1 „Palestry” z br. na str. 51—89.

(uchwał), Naczelna Rada Adwokacka jako strona procesowa nie otrzymała jeszcze wtedy uzasadnień do wydanych przez Sąd Najwyższy sześciu wyroków.

Obecnie zamieszczamy nadesłane ostatnio teksty uzasadnień do każdego z sześciu wyroków z odpowiednim indywidualnym oznakowaniem (sygnaturą) każdego z nich.

Wobec zamieszczenia w uzasadnieniach wyroków oznaczonych sygnaturami PA 9/84, PA 12/84, PA 13/84 i PA 14/84 w ustępach I, II i III tekstów o identycznym brzmieniu, publikujemy treść tych trzech ustępów jedynie przy wyroku PA 9/84, czyniąc przy następnych odpowiednią adnotację.

Pragniemy przypomnieć, że skarga Ministra Sprawiedliwości przeciwko Naczelnej Radzie Adwokackiej została przez Sąd Najwyższy rozpoznana na podstawie art. 14 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze.

Wydane w omawianej sprawie przez Sąd Najwyższy w sześciu odrębnych sprawach wyroki znalazły szerokie echo w środkach masowego przekazu, które nadały temu procesowi sądowemu m.in. miano: Minister kontra adwokatura (tyg. „Odrodzenie”, organ prasowy PRON).

Redakcja

UZASADNIENIA

sześciu wyroków Sądu Najwyższego z dnia 20 października 1984 r.

na skutek skargi Ministra Sprawiedliwości
z dnia 25 czerwca 1984 r.

1. Wyrok SN w sprawie I PA 9/84

Uzasadnienie

Krajowy Zjazd Adwokatury na podstawie art. 56 pkt 6 lit. „a” i „d” ustawy z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze podjął w dniu 1 października 1983 r. uchwałę nr 2 — Regulamin w sprawie zasad zwoływania, organizacji i przebiegu obrad zgromadzeń okręgowych izb adwokackich oraz Krajowego Zjazdu Adwokatury, a także trybu wyborów do organów izb adwokackich i organów adwokatury.

Uchwałę tę na podstawie art. 14 ust. 1 prawa o adwokaturze zaskarżył Minister Sprawiedliwości, z powodu sprzeczności jej postanowień z prawem (w szczególności §§ 3, 4, 6 ust. 4, 9, 15, 16 ust. 4, 26 ust. 4, 27 ust. 2 i 42), w skardze wniesionej w dniu 25 czerwca 1984 r. do Sądu Najwyższego, żądając uchylecia w całości wymienionej uchwały, uchylenie bowiem tylko niektórych jej postanowień nie jest celowe.

W odpowiedzi na skargę Naczelna Rada Adwokacka wniosła o odrzucenie skargi Ministra Sprawiedliwości wobec podpisania jej przez podsekretarza stanu bądź o oddalenie tej skargi i utrzymanie w mocy zaskarżonej uchwały wobec niewykazania sprzeczności podjętej uchwały z prawem.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

I

Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124), upoważniając w art. 14 ust. 1 Ministra Sprawiedliwości do zaskarżenia do Sądu Najwyższego sprzecznych z prawem uchwał organów adwokatury, nie normuje trybu i zasad rozpoznania tej skargi przez Sąd Najwyższy.

Postępowanie rozpoznawcze przed Sądem Najwyższym normują przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym oraz o postępowaniu karnym lub cywilnym. Nie budzi wątpliwości, że rozpoznanie tej skargi nie może nastąpić według zasad postępowania karnego, nie jest to bowiem sprawa karna, lecz — ogólnie ujmując — sprawa cywilna; dlatego rozpoznanie jej następuje według zasad postępowania cywilnego.

W postępowaniu cywilnym zasadą jest rozpoznawanie spraw w procesie, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 13 § 1 k.p.c.). Brak jest przepisu, który by sprawy tego rodzaju przekazywał do innego trybu postępowania.

Skargę Ministra Sprawiedliwości należało więc rozpoznać według przepisów księgi pierwszej kodeksu postępowania cywilnego, stosując poszczególne przepisy odpowiednio, jeżeli zastosowanie tych przepisów wprost byłoby niemożliwe.

II

Wniosek o odrzucenie skargi zawarty w odpowiedzi na skargę Naczelnej Rady Adwokackiej jest pozbawiony podstaw.

Okoliczność, że art. 14 ust. 1 prawa o adwokaturze upoważnia Ministra Sprawiedliwości do zaskarżenia uchwał organów samorządu adwokackiego, nie oznacza, iż skarga skierowana do Sądu Najwyższego może być podpisana tylko przez Ministra Sprawiedliwości.

Już w wyroku z dnia 29 kwietnia 1960 r. 2 CR 201/60 (OSP i KA z 1961 r. zeszyt 11, poz. 311) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że dopuszczalne jest wykonywanie wszelkich funkcji Ministra Sprawiedliwości, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prokuratora Generalnego PRL przez ich zastępców. Zastrzeżenie określonego uprawnienia dla wymienionych organów nie stanowi bowiem uprawnienia o charakterze ściśle osobistym dla powołanych na te stanowiska, lecz pozostaje w związku z funkcjami powierzonymi tym osobom.

Możność zastępowania Ministra Sprawiedliwości w realizacji zadań nałożonych na ten organ wynika z § 3 statutu Ministra Sprawiedliwości, stanowiącego załącznik do uchwały Nr 16/70 Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1970 r. w sprawie statutu Ministerstwa Sprawiedliwości.

W myśl wymienionego przepisu Minister Sprawiedliwości kieruje Ministerstwem

przy pomocy podsekretarzy stanu oraz dyrektorów departamentów i kierowników innych jednostek organizacyjnych.

Zakres spraw przekazanych każdej z wymienionych osób określa Minister Sprawiedliwości.

Wniesiona więc w niniejszej sprawie skarga podpisana przez podsekretarza stanu w zastępstwie Ministra Sprawiedliwości stanowi przewidzianą przez art. 14 ust. 1 prawa o adwokaturze skargę złożoną przez tego Ministra.

III

W myśl art. 14 ust. 2 prawa o adwokaturze Sąd Najwyższy uchyla zaskarżoną uchwałę i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania lub utrzymuje w mocy zaskarżoną uchwałę. Treść tego przepisu — przy zostosowaniu wykładni gramatycznej — nie daje możliwości do rozwiązania wszystkich ewentualnych problemów, jakie mogą się wyłonić przy rozpoznawaniu skargi Ministra Sprawiedliwości.

Wykładnia wymienionego przepisu nie może być dokonywana w oderwaniu od przepisów kodeksu postępowania cywilnego w przedmiocie sposobu rozstrzygnięć sądu w postępowaniu rewizyjnym.

Nie budzi wątpliwości w świetle ustalonej wykładni art. 388 § 1 i 390 k.p.c., że także w przypadku zaskarżenia orzeczenia w całości Sąd rewizyjny może uchylić lub zmienić orzeczenie w części, oddalając w pozostałej części rewizję. Unormowania zawarte w tych przepisach mają odpowiednio zastosowanie do rozpoznawania skarg Ministra Sprawiedliwości wniesionych w trybie art. 14 ust. 1 prawa o adwokaturze. Rozpoznawanie tych skarg odbywa się bowiem w trybie kontroli ich zgodności z prawem, a więc zasad właściwych dla postępowania rewizyjnego, przepisy więc tego postępowania są odpowiednie przy rozpoznawaniu tych skarg.

Stosowaniu tych przepisów nie stoi na przeszkodzie treść art. 14 ust. 2 prawa o adwokaturze, gdyż celem tego przepisu było przede wszystkim wykluczenie możliwości dokonywania przez Sąd Najwyższy zmian zaskarżonych uchwał przez zastępowanie postanowień w nich zawartych treścią orzeczenia sądowego.

Podnieść należy, że art. 14 ust. 2 prawa o adwokaturze nie daje także rozwiązania sposobu rozstrzygnięcia w przypadku, gdy podjęta uchwała — sprzeczna z prawem — wykracza poza zakres kompetencji organów samorządu adwokatury.

Sąd Najwyższy, uchylając taką uchwałę, nie mógłby przekazać sprawy do ponownego rozpoznania, skoro sprawa taka nie należy do kompetencji organów adwokatury.

Mając powyższe rozważania na względzie i stosując funkcjonalną wykładnię art. 14 ust. 2 prawa o adwokaturze, należało dojść do wniosku, że treść tego przepisu — w związku z art. 388 § 1 i 390 § 1 k.p.c. — uprawnia Sąd Najwyższy do uchylenia tylko części zaskarżonej uchwały z jednoczesnym utrzymaniem w mocy pozostałej części tej uchwały.

Za taką wykładnią przemawia też zasada, iż skoro określony przepis uprawnia Sąd Najwyższy do uchylenia całości uchwały, to tym samym jest dopuszczalne uchylenie tylko części uchwały.

Niezależnie od powyższych rozważań należy podnieść, że wniosek zawarty w skardze o uchylenie uchwały w całości należałoby uwzględnić, jeśli pozostała część uchwały nie mogłaby samodzielnie funkcjonować. Inaczej mówiąc, gdyby uchylene części uchwały pozbawiało uchwałę jej praktycznego znaczenia i możliwości realizacji problematyki objętej uchwałą, to wówczas uchwała podlegałaby uchyleniu w całości.

IV

Mając na względzie dotychczasowe rozważania Sąd Najwyższy doszedł do wniosku, że skarga Ministra Sprawiedliwości tylko częściowo jest zasadna.

W szczególności słusznie Minister Sprawiedliwości podnosi w skardze, że uregulowania zawarte w § 6 ust. 4, § 26 ust. 7 pkt 1 lit. b oraz § 42 zaskarżonej uchwały są sprzeczne z ustawą-Prawo o adwokaturze.

W § 6 ust. 4 zaskarżonej uchwały Krajowy Zjazd Adwokatury ustalił, że Nadzwyczajny Zjazd odbywa się w ciągu miesiąca od zgłoszenia żądania oraz że uczestniczą w nim delegaci wybrani na poprzedni Zjazd.

Uregulowanie to pozostaje w sprzeczności z art. 54 ust. 1 i 2 oraz art. 55 ust. 1 i 2 prawa o adwokaturze. Przepisy te nie przewidują prawa delegatów na Zwyczajny Zjazd Adwokatury do zachowania mandatów na Nadzwyczajny Zjazd Adwokatury. Tego rodzaju uprawnienie delegatów, daleko wykraczające poza normalne uprawnienia delegata na Zjazd, musiałyby mieć podstawę w prawie o adwokaturze. Skoro brak jest podstaw prawnych do takiego uregulowania, przyjęte rozwiązanie pozostaje w sprzeczności z prawem. Nie można uznać za przekonującą okoliczności podniesionej w odpowiedzi na skargę, że za takim unormowaniem przemawia postulat szybkości zwołania Nadzwyczajnego Zjazdu. Nadzwyczajność Zjazdu nie może być utożsamiana z szybkością jego zwołania. Przeciwnie, skoro zaistniały przyczyny uzasadniające zwołanie takiego Zjazdu, to oczywiście jest, iż te przyczyny powinny zostać przedyskutowane w środowisku adwokatury i w związku z tym wybrani delegaci na Zjazd w celu rozpatrzenia tych przyczyn (problemów).

Błędny jest też pogląd zawarty w odpowiedzi na skargę, że uregulowanie takie uzasadniają przepisy o kadencyjności organów adwokatury.

Przepisy dotyczące kadencyjności (art. 11 ust. 2 prawa o adwokaturze) odnoszą się tylko do organów, które działają stale (permanentnie). Krajowy Zjazd Adwokatury odbywa się co trzy lata (art. 55 prawa o adwokaturze). Nie może więc być mowy o kadencyjności Zjazdu, gdyż działa on tylko w czasie odbywania się obrad Zjazdu.

Po zakończeniu obrad Zjazdu w świetle powołanych przepisów ustawy wygasają mandaty na ten Zjazd.

Zwołanie Nadzwyczajnego Zjazdu Adwokatury nie może stanowić po prostu „uruchomienia” delegatów na poprzedni Zwyczajny Zjazd Adwokatury do odbycia posiedzenia. Jeżeli Nadzwyczajny Zjazd ma przedyskutować i rozpatrzyć problemy, które spowodowały konieczność zwołania tego Zjazdu, to problemy te muszą być uprzednio rozważone na zgromadzeniach okręgowych izb adwokackich, które jednocześnie wybiorą delegatów na Zjazd Nadzwyczajny. Nie jest wykluczone, że co najmniej część delegatów na Zjazd Nadzwyczajny może zostać wybrana spośród delegatów na poprzedni Zjazd.

Powoływanie się w tej mierze Naczelnej Rady Adwokackiej na postanowienia Statutu PZPR stanowi nieporozumienie. Unormowania tam zawarte dotyczą bowiem zachowania przez delegatów na Zjazd mandatów na konferencję partyjną, a nie na Zjazd Nadzwyczajny. Cele i zadania konferencji partyjnej są zasadniczo odmienne niż Zjazdu.

V

Zasadnie także podniesiono w skardze, że przyjęta w § 26 ust. 2 pkt 1 lit. „b” możliwość desygnowania przez Prezesa Naczelnej Rady Adwokackiej do złożenia wyjaśnień na Zjeździe osoby nie będącej członkiem tej Rady jest sprzeczna z ustawą.

W świetle art. 54 prawa o adwokaturze w Krajowym Zjeździe Adwokatury uczestniczą delegaci na Zjazd, członkowie Naczelnej Rady Adwokackiej oraz dziekani okręgowych izb adwokackich.

Zjazd ocenia działalność Naczelnej Rady Adwokackiej i problemy należące do zadań samorządu adwokackiego. Wyjaśnień odnośnie do działalności Naczelnej Rady Adwokackiej oraz problemów wyłaniających się w pracy samorządu adwokackiego mogą udzielać tylko członkowie Naczelnej Rady Adwokackiej. Tylko spośród tych członków może być desygnowana przez Prezesa NRA osoba do złożenia wyjaśnień Zjazdowi.

Postanowienie zawarte w wymienionym przepisie w tej mierze nie zawiera takiego określenia tej osoby, a więc pozostaje w sprzeczności z wymienionym przepisem prawa o adwokaturze.

VI

Trafnie podniósł Minister Sprawiedliwości, że art. 38 ust. 3 prawa o adwokaturze do wyłącznej kompetencji Naczelnej Rady Adwokackiej przekazuje uregulowanie wyboru delegata z danego województwa do okręgowej izby adwokackiej, z którego w czasie zgromadzenia nie wybrano przedstawiciela do okręgowej rady adwokackiej.

Prawo o adwokaturze ściśle określa kompetencje poszczególnych organów adwokatury.

Wprawdzie art. 56 prawa o adwokaturze przykładowo wymienia problematykę należącą do Krajowego Zjazdu Adwokatury, nie oznacza to jednak, że Zjazd może objąć zakresem swego działania każdy problem.

Granice działania Zjazdu określa między innymi art. 1 i 3 prawa o adwokaturze oraz inne przepisy szczególne. Zjazd może zająć się problemem nie wymienionym w art. 56 prawa o adwokaturze, jeżeli problem ten przynależy do problematyki określonej tym przepisem, a ponadto nie wykracza poza ramy art. 3 prawa o adwokaturze i nie został przekazany do zakresu działania innego organu adwokatury.

Podjęcie uchwały z naruszeniem granic kompetencji danego organu świadczy o działaniu sprzecznym z prawem.

Nie zmienia istoty zagadnienia fakt opracowania projektu uchwały przez NRA. Jeżeli bowiem określony przepis stanowi część uchwały Krajowego Zjazdu Adwokatury, to bez względu na to, jaki organ zaprojektował ten przepis, jest on wyrazem działania i częścią uchwały tego Zjazdu z oczywistym naruszeniem wymienionego przepisu prawa o adwokaturze.

Powyższe względy uzasadniały więc uchylenie uchwały w tym zakresie.

Sąd Najwyższy nie mógł przekazać sprawy do ponownego rozpoznania wobec tego, że Zjazd Adwokatury zakończył obrady, a więc nie działa organ uprawniony do podejmowania uchwał w przedmiotach objętych § 6 ust. 4 i 26 ust. 2 pkt 1 lit. „b” zaskarżonej uchwały.

Kwestia objęta treścią § 42 uchwały nie była przedmiotem uchwały NRA. Dlatego w tej mierze zbędne było przekazywanie sprawy temu organowi, który w normalnym toku działania ureguje kwestię dotychczas nie uregulowaną, a należącą do jego kompetencji.

Uchylenie w wymienionej części uchwały nie pozbawia jej praktycznego znaczenia i możliwości realizacji problematyki objętej w tej uchwale. Nie zachodziła więc potrzeba uchylenia tej uchwały w całości.

VII

Nie jest zasadne kwestionowanie w skardze Ministra Sprawiedliwości przepisów § 3, 4, 9, 15, 16 ust. 4 i 27 ust. 2 zaskarżonej uchwały.

Skoro prawo o adwokaturze nie precyzuje miejsca odbywania zjazdu i zgromadzeń, Krajowy Zjazd Adwokatury był uprawniony w § 3 zaskarżonej uchwały określić miejsca odbywania zgromadzeń i Zjazdu w ramach ogólnej delegacji zawartej w art. 56 pkt 6 lit. „a” wymienionego prawa.

Określenie w § 4 uchwały, że zgromadzenie i Zjazd obradują na sesjach plenarnych, budzić może zastrzeżenia redakcyjne, lecz nie można dopatrzeć się w tym przepisie sprzeczności z prawem o adwokaturze.

Treść § 9 uchwały także nasuwa wątpliwości, skoro przyjęto w nim, że prawo udziału w Zjeździe przysługuje osobom tam wymienionym, chociaż z art. 54 ust. 2 prawa o adwokaturze wynika obowiązek udziału tych osób w Zjeździe. Jednakże oceniając przepis ten łącznie z § 11 tej uchwały, należy dojść do wniosku, że unormowania zawarte w tych przepisach w ostatecznym wyniku są zgodne z wymienionym przepisem prawa o adwokaturze.

Przepis § 9 uchwały ujmuje problem z punktu uprawnień podmiotowych osób obowiązanych do udziału w Zjeździe, zaś § 11 uchwały — w aspekcie wykonania obowiązku wynikającego z wyboru na delegata lub sprawowania określonej funkcji w organach samorządu adwokackiego.

Odnienna redakcja § 9 uchwały co do osób obowiązanych do udziału w Zjeździe od art. 54 ust. 2 prawa o adwokaturze nie stanowi sprzeczności merytorycznej z tym przepisem, skoro dziekani okręgowych rad adwokackich są z mocy prawa członkami Naczelnej Rady Adwokackiej.

W przepisie § 15 uchwały określono przykładowo kwestie, jakie powinny być objęte porządkiem obrad Zjazdu lub zgromadzenia, na co wskazują słowa „powinien w szczególności”.

Kwestia objęcia porządkiem obrad Zjazdu punktu dotyczącego wniosku Ministra Sprawiedliwości o podjęcie uchwały w określonej sprawie zależy od faktu, czy wniosek taki zostanie zgłoszony, a wówczas musi on być uwzględniony w porządku obrad z mocy art. 15 prawa o adwokaturze.

W tym stanie przepis § 15 uchwały nie może być uznany za sprzeczny z prawem.

Nie można także dopatrzeć się sprzeczności z prawem § 16 ust. 4 i § 27 ust. 2 uchwały dotyczących sposobu głosowania w trakcie wyboru prezydium zgromadzenia lub zjazdu bądź też nad wnioskami i projektami uchwał.

Prawo o adwokaturze w art. 11 ust. 1 przewiduje obowiązkowe głosowanie tajne przy wyborach do organów samorządu adwokackiego.

Odnośnie do innych przypadków głosowania w organach adwokatury ustawa nie zawiera nakazów lub zakazów.

Określenie w omawianych przepisach uchwały, że głosowanie tajne zarządza się także na żądanie jednego z uprawnionych, nie wykracza przeciwko przepisom prawa o adwokaturze. Głosowanie tajne ma na celu uniemożliwienie ujawnienia sposobu głosowania przez poszczególne osoby biorące udział w głosowaniu. W wypadku zarządzenia głosowania nad żądaniem głosowania tajnego ujawniałoby się pośrednio sposób głosowania osób, które żądały głosowania tajnego. Dlatego należałoby dojść do wniosku, że przeprowadzenie głosowania tajnego na żądanie jednego z uprawnionych nie stanowi sprzeczności z przepisami prawa, w tym prawa o adwokaturze.

Z tych względów na podstawie art. 14 ust. 2 prawa o adwokaturze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

2. Wyrok SN w sprawie I PA 12/84

Uzasadnienie

Krajowy Zjazd Adwokatury na podstawie art. 56 pkt 6 lit. „a” ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze podjął w dniu 2 października 1983 r. uchwałę Nr 3 — Regulamin działania organów adwokatury i organów izb adwokackich.

Uchwałę tę na podstawie art. 14 ust. 1 prawa o adwokaturze zaskarżył Minister Sprawiedliwości, z powodu sprzeczności jej postanowień z prawem (w szczególności § 1 ust. 2, § 16 ust. 1 i 2 oraz § 25), do Sądu Najwyższego, żądając w skardze wniesionej w dniu 25 czerwca 1984 r. uchylenia w całości wymienionej uchwały, uchylenie bowiem tylko niektórych jej postanowień nie jest celowe.

W odpowiedzi na skargę Naczelna Rada Adwokacka wniosła o odrzucenie skargi Ministra Sprawiedliwości wobec podpisania jej przez podsekretarza stanu bądź o oddalenie tej skargi i utrzymanie w mocy zaskarżonej uchwały wobec niewykazania sprzeczności tej uchwały z prawem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I, II i III*

IV

Reakcja § 1 zaskarżonej uchwały może nasuwać zastrzeżenia z tego względu, że uchwała — wbrew jej tytułowi — nie określa działania Krajowego Zjazdu Adwokatury ani też zgromadzeń okręgowych izb adwokackich.

W tym zakresie należy jednak mieć na względzie treść uchwały Nr 2 Krajowego Zjazdu Adwokatury, w której określono tryb działania tych organów. Nie można dopatrzeć się sprzeczności z prawem w tym, że problemy, które powinny być uregulowane w uchwale Nr 3, zostały uregulowane w uchwale Nr 2. Także skarżący w tym pomieszaniu problemów w poszczególnych uchwałach nie dopatruje się sprzeczności z prawem.

Dlatego Sąd Najwyższy nie dopatrzył się sprzeczności z prawem treści § 1 ust. 2 pkt 1 i 2 zaskarżonej uchwały.

Natomiast w wyraźnej sprzeczności z prawem pozostaje § 1 ust. 2 pkt 3 omawianej uchwały. Rzecznik dyscyplinarny NRA i rzecznicy nie stanowią organów adwokatury. Brak więc było podstaw do wymieniania rzeczników w omawianym przepisie jako organów adwokatury. Dlatego przepis ten podlegał uchyleniu.

Określenie w § 16 zasad reprezentacji adwokatury zostało dokonane sprzecznie z prawem o adwokaturze.

Składanie sprawozdań i informacji Radzie Państwa należy do zakresu działania Naczelnej Rady Adwokackiej. Stwierdzenie w ust. 1 tego przepisu, iż powyższy obowiązek wypełnia Prezes NRA i wyznaczony członek Prezydium NRA pozostaje w sprzeczności z prawem (art. 13 i 59).

Odrębną kwestią jest przedstawienie treści sprawozdania Radzie Państwa (ustnie). Tej czynności może dokonać określona osoba spośród członków NRA.

* Treść tych trzech punktów zostaje tu pominięta, gdyż jest ona identyczna z treścią punktów I, II i III uzasadnienia wyroku w sprawie I PA 9/84 (patrz wyżej str. 39—40). (zapis Redakcji)

Jednakże składanie sprawozdania Radzie Państwa należy do obowiązku Naczelnej Rady Adwokackiej (art. 13 prawa o adwokaturze).

Treść pozostałych ustępów § 16 omawianej uchwały oparta została na tych samych zasadach co ust. 1. Dlatego przepis ten w całości podlegał uchyleniu.

Do zadań Wyższej Komisji Rewizyjnej — zgodnie z art. 64 ust. 1 prawa o adwokaturze — należy także kontrola wykonywania uchwał Krajowego Zjazdu Adwokatury.

Pominięcie tego problemu w § 25 uchwały spośród zadań, jakie wykonuje Komisja, powoduje, że przepis jest sprzeczny z prawem, skoro nie określa najważniejszego zadania tej Komisji.

Sprzeczność z prawem wymienionych przepisów zaskarżonej uchwały i ich uchylenie nie czyni jednak koniecznym uchylenie całej uchwały, skoro pozostałe uregulowania w niej zawarte mogą być wykorzystane przy działaniu organów adwokatury objętych tą uchwałą.

Z tych względów na podstawie art. 14 ust. 2 prawa o adwokaturze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

3. Wyrok SN w sprawie I PA 13/84

Uzasadnienie

Na podstawie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 26.V.1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124) Minister Sprawiedliwości zwrócił się do Sądu Najwyższego o uchylenie uchwały Nr 6, podjętej w dniu 2 października 1983 r. przez Krajowy Zjazd Adwokatury, dotyczącej „regulaminu w sprawie zasad wykonywania zawodu adwokata indywidualnie lub wspólnie z innym adwokatem”. Przedmiotem zaskarżenia przez Ministra Sprawiedliwości jest cała uchwała Nr 6, jednakże zarzuty merytoryczne są podniesione tylko przeciwko czterem postanowieniom zawartym w cytowanej uchwale.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I, II i III*

IV

Zgodzić się trzeba z zarzutem, że postanowienia regulaminu, które przewidują dopuszczalność „wykonywania zawodu indywidualnie przez kilku adwokatów” (zdanie drugie § 3), „wykonywania zawodu wspólnie przez więcej niż jednego adwokata” (§ 4) oraz „wykonywania zawodu przez kilku adwokatów” (zdanie drugie § 9), są sprzeczne z art. 4 ust. 3 prawa o adwokaturze, który w warunkach w nim określonych przewiduje możliwość „wykonywania zawodu indywidualnie lub wspólnie z innym adwokatem”. Wynika stąd, że prywatna kancelaria adwokacka może być prowadzona najwyżej przez dwóch adwokatów. Tymczasem ze sformułowań regulaminu zawartych we wspomnianych § 3, § 4 i § 9 wynika dopuszczalność wykonywania zawodu przez więcej niż dwóch adwokatów. Jeśli bowiem regulamin posługuje się takimi określeniami, jak „wykonywanie zawodu przez kilku adwokatów” lub „przez więcej niż jednego adwokata”, to określenia te mogą być rozumiane tylko

* Treść tych trzech punktów zostaje tu pominięta, gdyż jest ona identyczna z treścią punktów I, II i III uzasadnienia wyroku w sprawie I PA 9/84 (patrz wyżej str. 39—40). (przypis Redakcji)

w ten sposób, że dopuszcza się możliwość prowadzenia indywidualnej kancelarii adwokackiej również przez więcej niż dwóch adwokatów. Takie sformułowania pozostają w sprzeczności z powołanym art. 4 ust. 3 prawa o adwokaturze. Tym samym w tej części omawiane postanowienia należy uznać za sprzeczne z prawem w rozumieniu art. 14 ust. 1 prawa o adwokaturze. Dlatego też Sąd Najwyższy, uwzględniając w tym zakresie zarzuty skargi, uchylił w tej części zaskarżoną uchwałę.

V

Skarga kwestionuje z kolei zasadność § 5 regulaminu. Cytowane postanowienie dotyczy wysokości wynagrodzenia adwokata wykonującego zawód indywidualnie stanowiąc, że wysokość tego wynagrodzenia ustalana jest w ramach pisemnej umowy zlecenia zawartej przez adwokata z klientem zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami. Skarga podnosi, że wspomniane sformułowanie nie określa w sposób wystarczający zasad pobierania tego wynagrodzenia, w czym dopatruje się sprzeczności tego postanowienia z prawem. Jeśliby nawet przyjąć, że § 3 regulaminu w sposób mało precyzyjny ustala zasady pobierania wynagrodzenia od klienta przez adwokata wykonywającego zawód indywidualnie, to przytoczonemu zapisowi nie można postawić zarzutu, że jest on sprzeczny z prawem, jak tego wymaga ust. 1 art. 14 prawa o adwokaturze. Skoro bowiem § 5 regulaminu wymaga, aby umowa określająca wysokość wynagrodzenia pobieranego od klienta przez adwokata wykonywającego zawód indywidualnie była zgodna z obowiązującymi w tej mierze przepisami, to taki zapis nie może być uznany za sprzeczny z prawem, wprost przeciwnie — jest on zgodny z prawem. Niewystarczającej precyzyjności danego zapisu regulaminu nie można uznać za równoznaczną z zapisem sprzecznym z prawem, zwłaszcza gdy zapis odwołuje się do obowiązujących w tej materii przepisów prawnych. Dlatego też Sąd Najwyższy, nie podzielając zarzutu skargi dotyczącego § 5 regulaminu, uchwałę w tym zakresie utrzymał w mocy.

Również zostały utrzymane w mocy pozostałe postanowienia regulaminu — oprócz uchylonych w sentencji wyroku — ponieważ co do tych postanowień skarga nie podnosi zarzutów merytorycznych, a Sąd Najwyższy nie dopatrył się również z urzędu sprzeczności tych postanowień z prawem.

4. Wyrok SN w sprawie I PA 14/84

Uzasadnienie

Na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 26.V.1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 18, poz. 124) Minister Sprawiedliwości zwrócił się do Sądu Najwyższego o uchylenie uchwały nr 4, podjętej w dniu 2 października 1983 r. przez Krajowy Zjazd Adwokatury, dotyczącej regulaminu „w sprawie zasad tworzenia, organizowania, funkcjonowania i rozwiązywania zespołów adwokackich oraz uczestniczenia w dochodzie zespołu”. Przedmiotem zaskarżenia przez Ministra Sprawiedliwości jest cała uchwała Nr 4, jednakże zarzuty merytoryczne odnoszą się tylko do zapisów dotyczących utworzenia filii zespołu adwokackiego (§ 2 ust. 2, § 3 ust. 2, § 29), podejmowania uchwał w głosowaniu tajnym na wniosek jednego członka zespołu obecnego na zebraniu (§ 13 ust. 3) oraz włączenia świadceń na rzecz organów samorządu adwokackiego do kosztów zespołu (§ 31 pkt 3).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

I, II i III*

IV

Prawo o adwokaturze nie przewiduje tworzenia mniejszych od zespołu adwokackiego jednostek organizacyjnych (art. 4 ustawy). Dlatego też podzielić należy zarzut skargi kwestionujący zgodność z prawem tych zapisów regulaminu, które dotyczą tworzenia filii zespołu adwokackiego (§ 2 ust. 2, § 3 ust. 2 i § 29). Wspomniane postanowienia regulaminu, jako sprzeczne z cytowanym art. 4 prawa o adwokaturze, podlegają uchyleniu z mocy art. 14 ust. 1 prawa o adwokaturze.

V

Zarzut skargi kwestionujący zgodność z prawem zapisu regulaminu, włączającego do kosztów zespołu adwokackiego świadczenia na rzecz organów samorządu adwokackiego (§ 31 pkt 3), łączy się z koniecznością rozważenia zagadnienia natury ogólnej sprowadzającego się do pytania, czy do kompetencji Krajowego Zjazdu Adwokatury należy podejmowanie uchwał w sprawach dotyczących kosztów zespołu adwokackiego. Jak bowiem wynika z zaskarżonego przez Ministra § 31 pkt 3 regulaminu, świadczenia na rzecz organów samorządu adwokackiego zostały potraktowane w tym regulaminie jako jedna z pozycji kosztów zespołu.

Omawiany regulamin został wydany na podstawie art. 56 pkt 6 lit. „b” ustawy - Prawo o adwokaturze. Delegacja ustawowa zawarta w tym przepisie upoważnia Krajowy Zjazd Adwokatury do uchwalania regulaminu dotyczącego uczestniczenia w dochodzie zespołu. Dosłowne brzmienie tejże delegacji wskazuje, iż podejmowanie przez Krajowy Zjazd Adwokatury uchwał w sprawach dotyczących kosztów zespołu adwokackiego nie mieści się w treści delegacji ustawowej przewidzianej w cytowanym art. 56 pkt 6 lit. „b”. Brak jest bowiem podstaw do stawiania znaku równości między pojęciem „uczestniczenia w dochodzie zespołu”, o czym jest mowa we wspomnianym art. 56 pkt 6 lit. „b”, a pojęciem „uczestniczenia w kosztach zespołu”. Dochód zespołu to dodatnia wartość rachunkowa pozostała po pokryciu z wpływów zespołu wszelkich kosztów związanych z funkcjonowaniem zespołu adwokackiego. Koszty zespołu są natomiast ujemną wartością rachunkową. Tym samym więc „dochód” i „koszty” są wartościami odmiennymi i nie pokrywającymi się ze sobą. Dlatego też przyjąć trzeba, że nie tylko wskazany w skardze § 31 pkt 3, lecz cały przepis § 31, jak również § 34, który też dotyczy kosztów zespołu, są sprzeczne z prawem w rozumieniu art. 14 ust. 1 prawa o adwokaturze, gdyż zawarte w nich unormowania wykraczają poza zakres delegacji ustawowej przewidzianej w art. 56 pkt 6 lit. „b” prawa o adwokaturze — dla Krajowego Zjazdu.

Koszty zespołu adwokackiego związane są z rachunkowością zespołu, a uchwalanie regulaminów dotyczących rachunkowości zespołu adwokackiego należy do kompetencji nie Krajowego Zjazdu Adwokatury, lecz Naczelnej Rady Adwokackiej, która podejmuje w tym przedmiocie uchwały w porozumieniu z Ministrem Finansów (art. 58 pkt 12 lit. „e” prawa o adwokaturze). Z omawianego punktu

* Treść tych trzech punktów zostaje tu pominięta, gdyż jest ona identyczna z treścią punktów I, II i III uzasadnienia wyroku w sprawie I PA 9/84 (patrz wyżej str. 39-40). (przebieg Redakcji)

widzenia nie jest bez znaczenia, iż takie stanowisko reprezentowała również Naczelna Rada Adwokacka, która w załączniku Nr 2 do uchwały z dnia 11.XII.1980 r. w sprawie regulaminu rachunkowości zespołów adwokackich, w systemie budżetowania zespołów adwokackich zamieściła m.in. świadczenia na rzecz organów samorządu adwokackiego. Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 14 ust. 2 prawa o adwokaturze uchylił przepisy § 31 i 34, jako wykraczające poza zakres delegacji ustawowej zawartej w art. 56 pkt 6 lit. „b” ustawy, a tym samym jako sprzeczne z prawem.

VI

Sąd Najwyższy nie podzielił zarzutu skargi kwestionującego prawidłowość postanowienia § 13 ust. 3 regulaminu, który w sprawach wymienionych w tym postanowieniu przewiduje podejmowanie uchwał w głosowaniu tajnym na wniosek jednego członka zespołu adwokackiego. Skarga dopatruje się sprzeczności tego postanowienia z art. 11 prawa o adwokaturze, który tajność głosowania zastrzega jedynie przy wyborach do organów adwokatury oraz organów izb adwokackich i zespołów adwokackich.

Z zarzutem tym nie można się zgodzić dlatego, że przepis cytowanego art. 11 należy rozumieć w ten sposób, iż organy samorządu adwokackiego nie mogą — wbrew treści art. 11 — wprowadzić jawności głosowania w sprawach, w których art. 11 wymaga przeprowadzenia głosowania tajnego. Natomiast ustawa o adwokaturze w ramach przyznanej organom adwokatury samorządności nie ogranicza uprawnień tego samorządu do rozszerzenia tajności głosowania również na inne kwestie niż wymienione we wspomnianym art. 11. Wbrew stanowisku reprezentowanemu w skardze rozważaniu zawartemu w art. 11 regulaminu nie można zarzucić, że jest ono niedemokratyczne i wsteczne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie ust. 2 art. 14 utrzymał w mocy pozostałe postanowienia regulaminu, jako zgodne z prawem.

5. Wyrok SN w sprawie I PA 15/84

Uzasadnienie

W dniach 1—3.X.1983 r. odbył się w Warszawie Krajowy Zjazd Adwokatury, który podjął między innymi „Uchwałę Nr 7 (Uchwałę Główną) Krajowego Zjazdu Adwokatury z dnia 3 października 1983 r.”

Minister Sprawiedliwości na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124) zwrócił się do Sądu Najwyższego o uchylenie wymienionej uchwały nr 7, jako sprzecznej z prawem. W szczególności — zdaniem skarżącego — z analizy poszczególnych postanowień wymienionej uchwały wynika, że w licznych przypadkach w akcie tym używa się słów i sformułowań, które są sprzeczne z prawem o adwokaturze (oznaczonym odąd skrótem: „Poa”), oraz wykraczają poza uregulowane ustawą zadania adwokatury i jej organów samorządowych.

W odpowiedzi na skargę Naczelna Rada Adwokacka wniosła o odrzucenie skargi Ministra Sprawiedliwości wobec podpisania jej przez podsekretarza stanu, a nie osobiście przez Ministra Sprawiedliwości, bądź o oddalenie tej skargi i utrzymanie w mocy zaskarżonej uchwały. Zdaniem NRA w skardze nie wykazano, by uchwała była sprzeczna z prawem w rozumieniu art. 14 ust. 1 Poa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 26.V.1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124), upoważniając w art. 14 ust. 1 Ministra Sprawiedliwości do zaskarżenia do Sądu Najwyższego sprzecznych z prawem uchwał organów adwokatury, nie normuje pozostałych zasad postępowania w tym trybie.

Postępowanie przed Sądem Najwyższym normują przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym oraz przepisy o postępowaniu karnym lub cywilnym. Oczywiście jest, że rozpoznanie wymienionej skargi nie może nastąpić według zasad postępowania karnego, gdy skarga ta nie dotyczy sprawy karnej. Dlatego rozpoznanie tej skargi może nastąpić według zasad postępowania cywilnego.

W postępowaniu cywilnym zasadą jest rozpoznawanie sprawy w procesie, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 13 § 1 k.p.c.). Prawo o adwokaturze ani inna ustawa nie stanowią jednak inaczej. Należy więc skargę Ministra Sprawiedliwości rozpoznać według przepisów księgi pierwszej kodeksu postępowania cywilnego, stosując je jednak odpowiednio, gdy stosowanie ich wprost okaże się niemożliwe.

Nieuzasadniony jest wniosek NRA zawarty w odpowiedzi na skargę o odrzucenie skargi z powodu podpisania jej przez podsekretarza stanu, a nie osobiście przez Ministra Sprawiedliwości.

Okoliczność, iż art. 14 ust. 1 Poa upoważnia do zaskarżenia uchwał organów adwokatury Ministra Sprawiedliwości, nie oznacza, że skarga skierowana do Sądu Najwyższego może być podpisana tylko osobiście przez Ministra Sprawiedliwości.

Już w wyroku z dnia 29.IV.1960 r. II CR 201/60 (OSP i KA z 1961 r. zeszyt 11, poz. 311) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że dopuszczalne jest wykonywanie wszelkich funkcji Ministra Sprawiedliwości, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prokuratora Generalnego PRL przez ich zastępców. Zastrzeżenie określonego uprawnienia dla wymienionych organów nie stanowi bowiem uprawnienia o charakterze wyłącznie osobistym osób powołanych na te stanowiska, lecz pozostaje w związku z funkcjami powierzonymi tym osobom.

Możność zastępowania Ministra Sprawiedliwości w realizacji zadań nałożonych na ten organ wynika z § 3 statutu Ministerstwa Sprawiedliwości, stanowiącego załącznik do uchwały nr 16/70 Rady Ministrów z dnia 13.I.1970 r. w sprawie statutu Ministerstwa Sprawiedliwości. W myśl wymienionego przepisu Minister Sprawiedliwości kieruje Ministerstwem przy pomocy podsekretarza stanu oraz dyrektorów departamentów i kierowników innych jednostek organizacyjnych. Zakres spraw przekazywanych każdej z tych osób określa Minister Sprawiedliwości.

Wniesiona zatem w niniejszej sprawie skarga podpisana przez podsekretarza stanu w zastępstwie Ministra Sprawiedliwości stanowi przewidzianą w art. 14 ust. 1 Poa skargę złożoną przez tego Ministra.

Jak wynika z odpowiedzi na skargę Naczelną Radą Adwokacką daleko idące uprawnienia organów samorządu adwokatury wyprowadza z treści art. 1 prawa o adwokaturze. Nie bierze przy tym pod uwagę, że wykładnia cytowanego art. 1 nie może pomijać treści art. 3 prawa o adwokaturze określającego zadania, do jakich jest powołany samorząd adwokacki.

Realizacja zadań, do jakich powołana jest adwokatura, określonych w art. 1 w związku z art. 3 prawa o adwokaturze, została skonkretyzowana w dalszych przepisach tego prawa, które szczegółowo określają zadania i uprawnienia oraz formy ich realizacji przez poszczególne organy samorządu adwokackiego. Przepis art. 1 ust. 1 prawa o adwokaturze nie może więc stanowić samodzielnej podstawy do działalności uchwalodawczej organów adwokatury.

W myśl art. 56 pkt 5 prawa o adwokaturze Krajowy Zjazd Adwokatury ma m.in.

za zadanie wytyczyć kierunki działania samorządu adwokackiego przy uwzględnieniu zadań tego samorządu wynikających z art. 3 tego prawa.

Tymczasem wbrew treści wymienionych przepisów Krajowy Zjazd Adwokatury w zaskarżonej uchwale zajął się rozlicznymi aspektami życia państwowego i politycznego, co nie należy do zakresu działania Zjazdu.

Do zakresu działania Zjazdu nie należą także w szczególności te aspekty działalności samorządu adwokackiego, które wyraźnie zostały przekazane do wyłącznej właściwości Naczelnej Rady Adwokackiej. Dotyczy to zasad udziału adwokatury w opiniowaniu aktów prawnych oraz przedstawiania wniosków i postulatów w zakresie tworzenia i stosowania prawa przekazanych art. 58 pkt 9 prawa o adwokaturze Naczelnej Radzie Adwokackiej (Cz. I, pkt 1—4, 14—17, Cz. II, pkt 1—4, Cz. III, pkt 1—7 zaskarżonej uchwały).

Problemy dotyczące wykładni i stosowania prawa w konkretnych sprawach adwokacji — zgodnie z art. 5 prawa o adwokaturze oraz przepisami postępowania cywilnego lub karnego — przedstawiają organom rozpoznającym sprawę. W tym zakresie działalności poszczególnych adwokatów jako pełnomocników lub obrońców stron nie może zastępować samorząd adwokacki. Stanowiłoby to bowiem sprzeczne z prawem oddziaływanie na orzecznictwo sądowe.

Podkreślić należy, że z art. 1 prawa o adwokaturze nawet przy wykładni zaprezentowanej w odpowiedzi na skargę nie można wyprowadzać postulatów przyznania uprawnienia NRA do wnoszenia rewizji nadzwyczajnych (cz. I pkt 4).

Art. 3 prawa o adwokaturze ani żaden inny przepis tej ustawy nie uprawnia adwokatury do oddziaływania na opinię publiczną za pośrednictwem środków społecznego przekazu, skoro samorząd adwokacki jest samorządem zawodowym, a nie politycznym lub społecznym (cz. I pkt 5).

Niedopuszczalne jest w świetle art. 4 ust. 3 prawa o adwokaturze nadanie wnioskowi okręgowych rad adwokackich charakteru wiążącego Ministra Sprawiedliwości, skoro wyrażenie zgody na wykonywanie przez adwokata zawodu indywidualnie zależy od uznania tego Ministra (cz. I pkt 14).

Określenie zasad polityki kadrowej (cz. I pkt 7 oraz pkt 17 uchwały) kładzie nacisk na przesłanki subiektywne, pomijając kryteria określone w art. 65 prawa o adwokaturze.

Dodatkowo należy podnieść, że skoro Zjazd Adwokatury w Poznaniu odbywał się przy braku prawnego ustanowienia takiego organu adwokatury, to żądanie realizacji postulatów i wniosków tego Zjazdu jest sprzeczne z prawem (cz. II lit. D).

Stosownie do art. 56 prawa o adwokaturze nie należy także do zakresu działania Krajowego Zjazdu Adwokatury kwestia wykładni art. 61 dekretu o stanie wojennym, ocenianie zasad wykonywania kary pozbawienia wolności oraz celowości istnienia stowarzyszenia „Patronat” (cz. IV lit. A, B i E uchwały).

Nie należy do zakresu działania Zjazdu ocena zasadności rozwiązania określonego stowarzyszenia.

Z przytoczonych względów postanowienia zawarte w przytoczonych częściach uchwały, jako sprzeczne z prawem, podlegały uchyleniu.

Pozostała część uchwały stała się bezprzedmiotowa, skoro tylko nieliczne postanowienia w niej zawarte nie nasuwają zastrzeżeń co do zgodności z prawem.

Postanowienia te praktycznie nie mogą jednak być stosowane, skoro nie zostały bliżej sprecyzowane i normują fragmenty problemów samorządu bądź kwestie formalne. Brak w nich rozwinięcia i wypracowania kierunkowych wytycznych.

Skoro więc uchwała w tym zakresie nie nadaje się do praktycznej realizacji, należało uchwałę uchylić w całości.

Uchylając uchwałę w całości, Sąd Najwyższy nie mógł przekazać sprawy do ponownego rozpatrzenia, skoro brak jest organu, który jest uprawniony do rozpoznawania tych kwestii. Krajowy Zjazd Adwokatury zakończył swoje obrady w dniu 3 października 1983 r.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 14 ust. 2 prawa o adwokaturze i art. 388 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

6. Wyrok SN w sprawie I PA 16/84

Uzasadnienie

W dniach 1—3.X.1983 r. odbył się w Warszawie Krajowy Zjazd Adwokatury, który podjął — oprócz innych uchwał — także „Uchwałę Nr 8 Krajowego Zjazdu Adwokatury w dniu 3.X.1983 r.”

Minister Sprawiedliwości na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 28 maja 1982 r.-Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124, dalej określanej w skrócie „Poa”) zwrócił się do Sądu Najwyższego o uchylenie wymienionej uchwały nr 8, jako sprzecznej z prawem. W szczególności — zdaniem skarżącego — uchwała ta zawiera pomówienia i oszczerstwa pod adresem władz i ustroju politycznego w Polsce. Ponadto zawiera szereg niewłaściwych i nieścisłych określeń i niemożliwych do sprawdzenia uogólnień, które nadają jej charakter dokumentu związanego z określoną wrogą propagandą. Podjęta w uchwale tematyka i jej forma nie ma nic wspólnego z zasadami adwokatury i jej organów w PRL.

W odpowiedzi na skargę Naczelna Rada Adwokacka wniosła o odrzucenie skargi Ministra Sprawiedliwości wobec podpisania jej przez podsekretarza stanu, a nie osobiście przez Ministra Sprawiedliwości bądź o oddalenie tej skargi i utrzymanie w mocy zaskarżonej uchwały. Zdaniem NRA w skardze nie wykazano, by uchwała była sprzeczna z prawem w rozumieniu art. 14 ust. 1 Poa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 16.V.1982 r.-Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124), upoważniając w art. 14 ust. 1 Ministra Sprawiedliwości do zaskarżenia do Sądu Najwyższego sprzecznych z prawem uchwał organów adwokatury, nie normuje — poza art. 14 ust. 2 Poa — pozostałych zasad postępowania w tym trybie.

Postępowanie przed Sądem Najwyższym normują przepisy ustawy o Sądzie Najwyższym oraz przepisy o postępowaniu karnym lub cywilnym. Oczywiście jest, że rozpoznanie wymienionej skargi nie może nastąpić według zasad postępowania karnego, gdy skarga ta nie dotyczy sprawy karnej. Dlatego rozpoznanie tej skargi może nastąpić według zasad postępowania cywilnego.

W postępowaniu cywilnym zasadą jest rozpoznawanie spraw w procesie, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 13 § 1 k.p.c.). Prawo o adwokaturze ani inna ustawa nie stanowią jednak inaczej. Należy więc skargę Ministra Sprawiedliwości rozpoznać według przepisów księgi pierwszej kodeksu postępowania cywilnego, stosując je jednak odpowiednio, gdy stosowanie ich wprost okaże się niemożliwe.

Nieuzasadniony jest wniosek NRA zawarty w odpowiedzi na skargę o odrzucenie skargi z powodu podpisania jej przez podsekretarza stanu, a nie osobiście przez Ministra Sprawiedliwości.

Okoliczność, iż art. 14 ust. 1 Poa upoważnia do zaskarżenia uchwał organów adwokatury Ministra Sprawiedliwości, nie oznacza, że skarga skierowana do Sądu Najwyższego może być podpisana tylko osobiście przez Ministra Sprawiedliwości.

Już w wyroku z dnia 29.IV.1960 r. II CR 201/60 (OSP i KA z 1961 r. zeszyt 14,

poz. 311) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że dopuszczalne jest wykonywanie wszelkich funkcji Ministra Sprawiedliwości, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prokuratora Generalnego PRL przez ich zastępców. Zastrzeżenie określonego uprawnienia dla wymienionych organów nie stanowi bowiem uprawnienia o charakterze wyłącznie osobistym osób powołanych na te stanowiska, lecz pozostaje w związku z funkcjami powierzonymi tym osobom.

Możność zastępowania Ministra Sprawiedliwości w realizacji zadań nałożonych na ten organ wynika z § 3 statutu Ministerstwa Sprawiedliwości, stanowiącego załącznik do uchwały nr 16/70 Rady Ministrów z dnia 13.I.1970 r. w sprawie statutu Ministerstwa Sprawiedliwości. W myśl wymienionego przepisu Minister Sprawiedliwości kieruje Ministerstwem przy pomocy podsekretarza stanu oraz dyrektorów departamentów i kierowników innych jednostek organizacyjnych. Zakres spraw przekazywanych każdej z tych osób określa Minister Sprawiedliwości.

Wniesiona zatem w niniejszej sprawie skarga podpisana przez podsekretarza stanu w zastępstwie Ministra Sprawiedliwości stanowi przewidzianą w art. 14 ust. 1 Poa skargę złożoną przez tego Ministra.

Przechodząc do merytorycznych kwestii wynikających z zaskarżonej uchwały oraz podniesionych przeciwko niej w skardze zarzutów, należało zważyć, że sprawa, w związku z którą Zjazd w zaskarżonej uchwale wyraża „głęboki niepokój”, nie dotyczy w ogóle kwestii mogącej stanowić jakiegokolwiek zadanie samorządu adwokatury w rozumieniu art. 3 Poa. I w istocie uchwała nie stanowi takiego zadania dla samorządu adwokackiego, a w szczególności dla organu adwokatury, jakim jest NRA, lecz stanowi apel do naczelnych władz państwowych „o nakazanie wszystkim terenowym organom administracji” określonego działania. Brak jakiegokolwiek związku postulowanego w treści wymienionego apelu „nakazania” z jakimikolwiek zadaniami samorządu adwokackiego w rozumieniu art. 3 Poa wykluczała możliwość podejmowania przez Zjazd uchwały w sprawie tego apelu. Podjęcie wymienionej uchwały nie leżało w zakresie działania Zjazdu przewidzianego w art. 56 Poa. Już z tej przyczyny wymieniona uchwała podlegała na podstawie art. 14 ust. 2 Poa uchyleniu, czego domaga się w skardze Minister Sprawiedliwości.

Trafnie również podnosi skarżący, że ocena sytuacji, z powodu której Zjazd podjął zaskarżoną uchwałę, jest nieobiektywna i została oparta „na założeniach” odbiegających od rzeczywistości.

Skoro treść uchwały podjętej przez Krajowy Zjazd Adwokatury nie znajduje podstawy prawnej, to podlegała ona uchyleniu, jako sprzeczna z prawem.

Wobec tego że przedmiotem uchwały są problemy nie należące do zakresu działania organów adwokatury, Sąd Najwyższy ograniczył rozstrzygnięcie do uchylenia zaskarżonej uchwały.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

PYTANIA I ODPOWIEDZI PRAWNE

PYTANIE:

„Jaki wpływ ma na toczące się postępowanie o zniesienie współwłasności i dział spadku przekazanie całego gospodarstwa, będącego przedmiotem zniesienia współ-